

Erfgoedwijzer

met de klas

IK WEET – IK VIND – IK VOEL

Emotienetwerken

- VO

Rond erfgoed spannen wij een onzichtbaar net van emoties. Vaak verwarren wij emoties met feiten. Het is erg moeilijk om met elkaar te praten wanneer we het verschil niet (er)kennen tussen feit en gevoel of mening. Het is ook moeilijk om erfgoed te begrijpen als we geen zicht hebben op onze eigen en andermens emoties daaromheen. In deze lessen leren de leerlingen het verschil tussen feit, mening en emotie rond (erfgoed)voorwerpen of gebouwen voor-, en nadat ze daar informatie over hebben gekregen van de docent.

De erfgoedwijze bril

Erfgoed is niet iets dat vaststaat. Het wordt door mensen gekozen. Wij vinden iets erfgoed, omdat wij er *betekenis* aan hechten: het is belangrijk voor ons, soms ook in negatieve zin (erfgoed van de oorlog bijvoorbeeld). Betekenis geven is deels een rationeel proces (iets is uniek of heel erg oud bijvoorbeeld) maar voor een groter deel, een emotioneel proces.

Museaal erfgoed heeft voor veel mensen een officieel aureool, men realiseert zich vaak niet dat ook museumobjecten door mensen zijn uitgekozen, tot erfgoed zijn gemaakt. Het project *weet-vind-voel* is een oefening voor het begrijpen van het proces van betekenis geven. Dat gaat over feiten én over gevoelens. Leerlingen kunnen zich door deze museumles ook gaan realiseren dat je mening of gevoel over een voorwerp, kan veranderen als je er meer over weet. Dat kunnen feiten zijn, maar ook het gevoel dat een ander erbij heeft.

Inhoud van deze handleiding

IK WEET – IK VIND – IK VOEL <i>Emotienetwerken</i> VO	1
De les	3
Introductie	3
Samen met de begrippen oefenen	3
Oefenen met het werkblad	3
Het echte werk.....	4
Evaluatie & reflectie.....	5
Weet (of zie) – vind – voel in en met een gebouw	5
Evaluatie & reflectie.....	5
Bijlage 1 – voorbeeld voor weet-vind-voel met een object	6

Leerdoelen

- De leerlingen leren en ervaren het verschil tussen feit, mening en gevoel
- De leerlingen leren luisteren naar verschillende perspectieven op voorwerpen of gebouwen
- De leerlingen ervaren dat voorwerpen of gebouwen een andere betekenis kunnen krijgen als je er andere perspectieven over hebt gehoord.

Materialen, behorend bij deze lessen:

- Deze handleiding
- Het werkblad *weet-vind-voel-oefenen* in Word. Eén per leerling kopiëren.
- Het werkblad *weet-vind-voel* in Word. Eén per leerling kopiëren.
- Je kunt de werkbladen aanpassen naar: *zie-vind-voel*.

Zelf verzorgen:

- Bedenk een voorwerp waar je een verhaal bij kunt vertellen. Het liefst een verhaal dat emoties los kan maken. Pas dit aan aan de doelgroep: de leeftijd en de belevingswereld van de leerlingen, dus eventueel ook de plaats waar zij vandaan komen, de aard van de school en als het mogelijk is een actuele gebeurtenis.
- Een gebouw kan ook dienen als 'object'. Zie blz. 5 voor deze versie.

De les

Introductie

Praat met de leerlingen over het verschil tussen, feit, mening en gevoel. Hang bijvoorbeeld van tevoren drie vellen papier aan de muur met daarop de woorden *feit*, *mening* en *gevoel*. Of schrijf deze woorden op een whiteboard of flipover, als deze aanwezig zijn in de werkruimte.

Vraag aan de leerlingen en bespreek, bijvoorbeeld met deelvragen:

- Is een feit de waarheid? En schrijf het juiste antwoord onder het woord.
- Is een mening de waarheid? Schrijf het juiste antwoord onder het woord.
- En wat is een gevoel? Schrijf het juiste antwoord onder het woord.

Je kunt hier nog verder op ingaan, bijvoorbeeld:

- Waar zit je mening? (in je hoofd)
- Waar voel je een gevoel? (ergens in je lichaam?)
- Waar zit de waarheid? (die is niet *in* ons, die bestaat ook zonder ons, die is buiten ons. De waarheid bestaat ook als wij daar een mening over hebben, of geen mening over hebben.

Feit	Mening	Gevoel
Dit is de waarheid. De waarheid kun je weten.	Dit is wat je denkt. Een mening zit in je hoofd.	Dit is wat je voelt. Een gevoel voel je ergens in jezelf.

Samen met de begrippen oefenen

- Die trui is blauw. Feit, mening of gevoel? (ik kan het zien, ik zie de kleur)
- Die trui is mooi. Feit, mening of gevoel?
- Het is lekker weer vandaag. Feit, mening of gevoel?
- Als het zo'n mooi weer is, wil ik zingen en dansen! Feit, mening of gevoel?
- Het is ... uur. Feit, mening of gevoel? (ik kan het zien op de klok)
- Het is maandag vandaag. Feit, mening of gevoel? (ik kan het zien op de kalender)
- Ik word altijd blij als de zon schijnt. Feit, mening of gevoel?
- Van dit liedje word ik verdrietig. Feit, mening of gevoel?
- Ik vind dat een stom liedje. Feit, mening of gevoel?
- Ik vind dit een mooie pen. Feit, mening of gevoel?
- De pen schrijft zo lekker, ik wil de hele dag schrijven! Feit, mening of gevoel?

Oefenen met het werkblad

Jullie oefenen met het werkblad *weet-vind-voel-oefenen*. (als je het werkblad hebt aangepast naar *zie-vind-voel* blijft de opdracht hetzelfde).

Je hebt een voorwerp (of een foto van een voorwerp) meegenomen. In de eerste kolom van tabel 1 beschrijven de leerlingen wat ze zien. Wat je kunt zien, is wat je op dat moment kunt weten.

Dit is meteen een heel goede oefening in goed kijken en beschrijven – zonder een mening te geven!

Je mag hier echt alleen opschrijven wat je kunt zien, en niet wat je denkt dat je ziet of een gevoel dat je hebt.

Bijvoorbeeld: een foto van een winkelstraat.

- Wel mag: er zijn (aantal) mensen in de straat.
- Niet mag: het is niet zo druk, of: het is koopzondag.
- Wel mag: de hemel is bewolkt.
- Niet mag: het is geen lekker weer.

In kolom 2 schrijven de leerlingen hun mening, bijvoorbeeld: ik vind het niet erg druk op straat.

In de derde kolom schrijven de leerlingen, wat hun gevoel is, bijvoorbeeld: ik krijg zin om te shoppen. Ik wou dat ik vrij had.

Als de leerlingen de tabel hebben ingevuld, bespreken jullie deze. Waarschijnlijk is het op allerlei punten 'niet goed' gegaan. Het is namelijk erg moeilijk om feit, mening en emotie goed te scheiden. Vaak denk je dat je een feit benoemt maar is het snel een mening. Zoals: het is druk op straat. Is dat zo? Wie vindt dat? Voor de een is dit druk en voor een ander niet per se.

Kies een tweede voorwerp of foto en laat de leerlingen de oefening nog eens doen in de tweede oefentabel.

Het echte werk

Jullie gaan werken met het voorwerp dat je hebt voorbereid.

- Jullie gebruiken hierbij het werkblad *weet-vind-voel* (of *zie-vind-voel*) met de twee tabellen. Kopieer genoeg werkbladen, voor elke leerling één.
- De leerlingen vullen weer het werkblad in op de manier die jullie geoefend hebben.
- **Daarna** vertelt je het verhaal bij het voorwerp.
- Vervolgens vullen de leerlingen de tweede tabel in. Dit is dus dezelfde tabel, maar de leerlingen weten nu meer van het voorwerp. Zien ze nu misschien andere dingen aan het voorwerp (feit)? Hebben ze er een andere mening over en/of een ander gevoel bij?

Besprek de oefening na zoals jij dat wilt. Vraag bijvoorbeeld aan een aantal leerlingen: heb je iets anders opgeschreven nadat ik het verhaal had verteld? Waarom? Heb je nu een ander gevoel/idee over dit voorwerp? Hoe komt dat? Is dat belangrijk, of goed, of leuk, of maakt het niks uit?

Evaluatie & reflectie

- Hoe was het om deze oefening te doen?
- Weet je nu (weer) beter het verschil tussen feit, mening en gevoel?
- Was het nuttig om te oefenen met het verschil tussen feit, mening en gevoel? Waarom wel of niet?
- Hoe kan het dat je je anders kunt gaan voelen over een object, als je er meer over weet?

Weet (of zie) – vind – voel in en met een gebouw

Materialen, behorend bij deze les:

- Deze handleiding
- Voldoende post-its in drie verschillende kleuren
- Pennen

Jullie zijn in een gebouw, bijvoorbeeld een oude kerk of een ander betekenisvol (erfgoed)gebouw. Misschien krijgen jullie hier een excursie onder leiding van een specialist. Maar eerst doen jullie een oefening die uitgaat van wat de leerlingen zelf al weten en voelen.

Bespreek eerst het verschil tussen feit, mening en gevoel.

Daarna schrijft iedere leerling op dezelfde kleur post-it wat hij of zij al *weet* van dit gebouw. Als ze niets weten, kunnen ze ook iets opschrijven wat ze op dit moment *zien*. Dat zijn ook feiten. De leerlingen plakken hun post-it ergens op het gebouw, bv een raam, een deur of de muur. Daarna vraag je iedere leerling op een andere kleur post-it op te schrijven wat ze *vinden* van dit gebouw. Deze post-its worden naast de eerste geplakt. Ten slotte vraag je of ze op de derde kleur post-it willen schrijven, wat ze *voelen* bij dit gebouw. Als ook deze post-its zijn opgeplakt vraag je alle, of een aantal, leerlingen naar voren te komen en te vertellen wat ze hebben opgeschreven. Sommige leerlingen weten al veel van het gebouw, en het is vaak leuk voor ze om hun kennis te delen. Maar ook de meningen en de gevoelens kunnen verrassend zijn; sommigen hebben misschien herinneringen bij het gebouw die gevoelens oproepen.

Evaluatie & reflectie

- Hoe was het om deze oefening te doen?
- Hoe kijk je nu naar dit gebouw? Heb je leuke, interessante of nieuwe dingen gehoord?
- Was het nuttig om te oefenen met het verschil tussen feit, mening en gevoel? Waarom wel of niet?

Bijlage 1 – voorbeeld voor weet-vind-voel met een object

Je laat het kopje zien.

De leerlingen schrijven eerst rustig voor zichzelf op wat bij hen opkomt bij dit voorwerp.

Feit	Mening	Gevoel
Dit is een kopje met schotel. Van steen. Met blauwe bloemen en 2 molens. Vogels en een meertje.	Ik vind dit een ouderwets kopje.	Ik voel niks.

Daarna vertelt de museumdocent over het voorwerp. vervolgens schrijven de leerlingen, wat ze nu weten, denken en voelen.

Feit	Mening	Gevoel
Dit is het kopje van de opa van mevrouw Jansen die in ons dorp is geboren. Het is van porselein. Opa hield van molens. Oma had ook zo'n kopje en ze dronken altijd samen koffie.	Ik vind dit een ouderwets kopje. Ik vind het wel leuk dat het van die opa geweest is. Ik wist niet dat die molen in .. staat.	Ik voel me een beetje verdrietig want de oma was dood en toen moest die opa altijd alleen uit het kopje drinken.